

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมผลการเรียน ของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมผลการเรียน ของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ระดับประถมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ ศึกษาผลของการทดลองใช้รูปแบบ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ และพฤติกรรมตั้งใจเรียน ของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์

การพัฒนารูปแบบนั้น พัฒนามาจากผลการศึกษา วิเคราะห์ และสรุปแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพเด็กวัย 6-12 ปี แนวคิดการจัดการเงื่อนไขผลกระทบการเรียนรู้อย่างดีด้วยการสังเกต การรับรู้ความสามารถของตนเอง แนวคิดเรื่องความจำระยะยาวและเทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ

ประชากร ที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบ คือ นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 ของโรงเรียนเสนาภิรมย์ ตำบลถนนเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 24 คน แบ่งด้วยวิธีสุ่มอย่างง่ายเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 12 คน และ กลุ่มควบคุม จำนวน 12 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539 (4 พ.ย. 2539 - 14 มี.ค. 2540) รวมทั้งสิ้น 18 สัปดาห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ และพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ กลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการรับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริม โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาจาก คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

1.2 ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง พิจารณาจาก คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

1.3 ด้านฐานะทางสังคมมิติ พิจารณาจาก คะแนนที่เปลี่ยน ไปของนักเรียนจากแบบวัด ฐานะทางสังคมมิติ ว่าสูงขึ้นหรือไม่สูงขึ้น ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

1.4 ด้านพฤติกรรมตั้งใจเรียน พิจารณาจาก ผลการคำนวณร้อยละของเวลาที่นักเรียน แสดงพฤติกรรมตั้งใจเรียน ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

2. เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง และ ฐานะทางสังคมมิติ ของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ กลุ่มทดลอง ซึ่งรับบทบาทเป็นนักเรียน ผู้สอนเสริม และนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ กลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ได้รับบทบาทเป็นนักเรียนผู้สอนเสริม หลังการทดลองใช้รูปแบบ โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้รูปแบบ

2.2 ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง พิจารณาจาก คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการ ทดลองใช้รูปแบบ

2.3 ด้านฐานะทางสังคมมิติ พิจารณาจาก คะแนนที่เปลี่ยน ไปของนักเรียนจากแบบวัด ฐานะทางสังคมมิติ คะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ และจำนวนนักเรียนที่ได้ คะแนนจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ ว่าสูงขึ้นหรือไม่สูงขึ้น ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้รูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา โดยใช้ เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษา วิเคราะห์ และสรุป แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลการเรียน การรับรู้ ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ และ พฤติกรรมตั้งใจเรียน ของนักเรียน ด้อยสัมฤทธิ์

โครงสร้างของรูปแบบ แบ่งได้เป็น 5 ส่วน ดังนี้

1) ปังจัญนำเข้าของรูปแบบ ได้แก่ นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์
2) กระบวนการของรูปแบบ ได้แก่ การกำหนดให้นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์รับบทบาท เป็นนักเรียนผู้สอนเสริม ดำเนินการสอนเสริมให้แก่ นักเรียนในระดับชั้นต่ำกว่า ที่มีผลการเรียน ในระดับ ร้อยละ 30 -39 โดยมีกิจกรรมหลัก 3 ชั้น คือ กิจกรรมการเตรียม กิจกรรมการสอนเสริม และ กิจกรรมการประเมินผล

3) ผลผลิตของรูปแบบ ได้แก่ นักเรียนด้อยสัมฤทธิ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ และพฤติกรรมตั้งใจเรียนสูงขึ้น

4) กลไกควบคุมของรูปแบบ ได้แก่ การกำหนด คุณสมบัติของนักเรียนในรูปแบบ การดำเนินงานของครูผู้ใช้รูปแบบและ การสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องในการใช้รูปแบบ

5) ข้อมูลป้อนกลับของรูปแบบ ได้แก่ ผลการใช้รูปแบบในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ฐานะทางสังคมมิติ และพฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนด้อยสัมฤทธิ์

2. ผลของการทดลองใช้รูปแบบทั้ง 4 ด้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุม

2.2 ด้านลำดับที่ของนักเรียนพบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบ นักเรียนกลุ่มทดลอง มีลำดับที่สูงขึ้นกว่า ลำดับที่จากผลการสอบก่อนการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 10 คน ลำดับที่คงเดิม 2 คน และ ไม่มีผู้ได้ลำดับที่ต่ำลง สำหรับลำดับที่ของนักเรียนกลุ่มควบคุมสูงขึ้นกว่าลำดับที่จากผลการสอบก่อนการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 6 คน ลำดับที่คงเดิม 1 คน และลำดับที่ต่ำลง 5 คน

2.3 ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ และมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบการรับรู้ความสามารถของตนเอง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุม

2.4 ด้านฐานะทางสังคมมิติ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ สูงขึ้นหลังการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 10 คน มีคะแนนคงเดิม จำนวน 1 คน และมีคะแนนต่ำลง จำนวน 1 คน ในขณะที่นักเรียนกลุ่มควบคุม มีคะแนนจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ สูงขึ้นหลังการทดลองใช้รูปแบบจำนวน 5 คน และมีคะแนนต่ำลง 7 คน และพบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ แต่ไม่พบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้รูปแบบ และเมื่อพิจารณาจำนวนของนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติสูงขึ้น พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีจำนวนผู้ที่มีคะแนนจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ สูงขึ้นจากก่อนการทดลองใช้รูปแบบ มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

2.5 ด้านพฤติกรรมตั้งใจเรียน พบว่า กลุ่มทดลอง มีร้อยละของเวลาที่แสดงพฤติกรรมตั้งใจเรียน เพิ่มขึ้นกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ ทุกคน

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนคือย้อมฤทธิ์ ระดับประถมศึกษา โดยใช้เทคนิคการสอนเสริมเพื่อนต่างระดับ เป็นรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาจากหลากหลายแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้ ซึ่งพบว่า นักเรียนคือย้อมฤทธิ์กลุ่มทดลอง มีคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเอง และมีพฤติกรรมตั้งใจเรียน สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบตัวผลการทดลองใช้รูปแบบ ด้านฐานะทางสังคมมีดี พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดฐานะทางสังคมมีดี ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ แตกต่างกัน แต่พบว่า ไม่มีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดฐานะทางสังคมมีดี ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้รูปแบบ เมื่อพิจารณาในประเด็นของผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดฐานะทางสังคมมีดีสูงขึ้น พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลอง มีจำนวนผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดฐานะทางสังคมมีดี มากกว่า จำนวนนักเรียนกลุ่มควบคุม สำหรับด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น พบว่า มีความแตกต่างกันแต่ยังไม่เด่นชัด

จากผลสรุปที่กล่าวมาจะเห็นว่า นักเรียนคือย้อมฤทธิ์ กลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น อันอาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ ได้แก่ การจัดกลไกควบคุมของรูปแบบ ที่ว่า นักเรียนที่จะรับบทบาทเป็นผู้สอนเสริม ต้องมีคุณสมบัติครบตามที่กำหนดทุกข้อ โดยเฉพาะข้อที่ 3 ที่กำหนดว่า ต้องมีคะแนนจากการทดสอบความรู้พื้นฐานในเนื้อหาวิชาที่จะสอนเสริม ในระดับชั้นของผู้เรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และข้อที่ 4 ซึ่งกำหนดว่า นักเรียนที่จะรับบทบาทเป็นผู้สอนเสริม ต้องมีเวลาในการฝึกอบรมในทักษะและเนื้อหาวิชาที่จะสอนเสริม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 เท่ากับเป็น การจัดเตรียมให้นักเรียนผู้สอนเสริมมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะประสบความสำเร็จได้ อีกทั้งการเตรียมตัวผู้เรียนเสริมในด้านมารยาทการเรียนและความสามารถทางการเรียนที่ไม่ต่ำมากเกินไป (ร้อยละ 30-39) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสสู่ความสำเร็จของนักเรียนผู้สอนเสริมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แบนดูรา ที่ว่า การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองด้วยวิธีการให้พบประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด (สมโกชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2526: 59) ดังนั้นเมื่อได้จัดเตรียมความพร้อมในการสอนเสริมให้กับนักเรียนผู้สอนเสริมแล้ว นักเรียน ผู้สอนเสริมจึงสอนเสริมได้อย่างราบรื่นและมีโอกาสประสบความสำเร็จบ่อยครั้ง จึงทำให้รับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น

กิจกรรมขณะสอนเสริม เป็นกิจกรรมที่นักเรียนผู้สอนเสริมดำเนินการสอนเสริมให้แก่ นักเรียนผู้เรียนเสริม หลังจากนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ได้เตรียมความพร้อมมาแล้ว การได้ทำกิจกรรมที่ตนเองมีความพร้อม น่าจะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมขณะสอนเสริมมีความราบรื่น มีความสนุกสนานกับการเรียน การอ่าน การเล่นเกม ฯลฯ ซึ่งเปรียบเสมือนการเสริมแรงทางบวกให้แก่ทั้งนักเรียนผู้สอนเสริม และนักเรียนผู้เรียนเสริม จากกิจกรรมขณะสอนเสริมที่ให้การเสริมแรง

ทางบวกแก่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มนี้เอง ทำให้มีแนวโน้มว่าการสอนเสริมจะเกิดขึ้นอีกต่อ ๆ ไป ด้วยความพึงพอใจของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ตามแนวทฤษฎีการจัดการเงื่อนไขผลกระทบของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ ที่กล่าวโดยสรุปว่า พฤติกรรมของบุคคลจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง เป็นผลเนื่องจากผลกระทบของพฤติกรรมนั้น ถ้าพฤติกรรมใดได้รับผลกระทบที่เป็นตัวเสริมแรงทางบวก พฤติกรรมนั้น ก็มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกในอนาคต (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2536: 171) ดังนั้นเมื่อนักเรียนผู้สอนเสริมดำเนินการสอนเสริมอีกในครั้งต่อ ๆ ไป ด้วยความพร้อม เต็มใจ สนุกสนาน นักเรียนผู้เรียนเสริมได้รับความรู้จากการเรียนเสริม นักเรียน ผู้สอนเสริมได้แสดงบทบาทเหมือนครู เหมือนผู้ให้ความรู้แก่ผู้อื่น เป็นที่พึ่งด้านการเรียน เมื่อนักเรียนผู้เรียนเสริมอ่านไม่ได้หรืออ่านผิด นักเรียนผู้สอนเสริมจึงน่าจะมีความรู้ที่จะรู้ดีกว่าตนเองเก่งขึ้น มีความต้องการที่จะสอนเสริมเพิ่มขึ้น ภาคภูมิใจในบทบาทของตนเอง ดังที่ รอดดี เบียร์แมน และ ฟอว์แมน และนีเวด (Roddy, 1981: 4362-A; Bierman and Furman, 1981: 33-40; Newell, 1997: 70) ได้รายงานไว้ว่า ผู้สอนเสริมจะรู้ดีกว่าภาคภูมิใจในตนเอง คิดว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญ และเป็นผู้ประสบความสำเร็จด้านการเรียน จะส่งผลให้นักเรียนผู้สอนเสริม ได้รับความสามารถของตนเองสูงขึ้นได้ เมื่อวัดผลหลังการทดลองใช้รูปแบบ

กิจกรรมการอภิปรายหลังการสอนเสริม และการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนเสริมของนักเรียนผู้เรียนเสริม ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลป้อนกลับในเรื่องการสอนเสริมโดยครู ผู้ดำเนินการใช้รูปแบบ ได้ดำเนินการตามที่รูปแบบกำหนด คือ จุดคิดของการสอนเสริม ยกตัวอย่างวิธีการสอนเสริมที่ดี สร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนผู้สอนเสริม อีกทั้งการทดสอบความก้าวหน้าของนักเรียนผู้เรียนเสริม และชี้ให้เห็นว่า ผู้เรียนเสริมจะมีคะแนนสูงขึ้นกว่าก่อนมาเรียนเสริมและสูงกว่านักเรียนคนอื่นที่ไม่ได้มาเรียนเสริม ซึ่งน่าจะเป็นผลจากการสอนเสริมของนักเรียนผู้สอนเสริม ถือเป็นความสามารถและความสำเร็จของนักเรียนผู้สอนเสริมด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนผู้สอนเสริมรู้ดีกว่าตนเองประสบความสำเร็จ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จซ้ำ ๆ จากกิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมาจะ ส่งเสริมให้การได้รับความสามารถของนักเรียนผู้สอนเสริม สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ และสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม เป็นไปตามข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สอดคล้องกับแนวทฤษฎีพัฒนาการรับรู้อาสาของความสามารถของตนเอง

การรับรู้อาสาของความสามารถ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะรับรู้อาสาของความสามารถสูง หรือผู้ที่รับรู้อาสาของความสามารถสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย (Schunk, 1981:93-405; Lent and Lerkin, 1984: 356-362; ไทบูลย์ เทวารักษ์ และศิริวรรณ อัสวกุล, 2527: 46-54) ดังนั้นการที่พบว่า นักเรียนคือยติธรรมมีการรับรู้อาสาของความสามารถของตนเองสูง น่าจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปลายภาคเรียน ซึ่งทดสอบหลังการวัดการรับรู้อาสาของความสามารถของตนเองสูงขึ้นด้วย

แต่ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่เด่นชัดเช่นนั้น อาจเนื่องมาจากการที่นักเรียนคือย้อมฤทธิ์ที่เป็นกลุ่มทดลอง รับประทานเป็นนักเรียนผู้สอนเสริมได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ หลากหลายกิจกรรมซึ่งส่งผลให้รับรู้ว่าคุณมีความสามารถสูงขึ้น มีทักษะการสอน และมีความรู้ในพื้นฐานของวิชาที่ตนเองสอน สูงขึ้น จากการเตรียม การฝึกฝน และการสอนเสริม แต่สิ่งที่ฝึกฝน เป็นพื้นฐานความรู้ไม่ได้ เป็นเนื้อหาวิชาความรู้ และทักษะที่ตรงกับระดับชั้นที่ตนเรียน อีกทั้งเวลาที่ใช้ในการเรียนทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน เวลาที่ใช้สอนเสริม เวลาที่ร่วมกิจกรรมทุก ๆ ขณะ อาจกระทบถึงเวลาที่นักเรียนจะได้ฝึกฝนทักษะความรู้ในระดับชั้นของคนด้วยก็เป็นได้ จึงอาจส่งผลให้ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ไม่แตกต่างกับคะแนนของนักเรียนกลุ่มควบคุมเมื่อวัดหลังการทดลองใช้รูปแบบ

แต่อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ไม่ได้ลดลงหลังการทดลองใช้รูปแบบ และไม่ต่ำกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม และเมื่อพิจารณาลำดับที่ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีจำนวนผู้ที่ได้ลำดับที่สูงขึ้นกว่า ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ ถึง 10 คน จาก 12 คน นักเรียนอีก 2 คน ได้ลำดับที่คงเดิม แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุม พบว่า มีจำนวนผู้ที่ได้ลำดับที่ สูงขึ้นเพียง 6 คน ลำดับที่คงเดิม 1 คน และลำดับที่ ต่ำลง ถึง 5 คน และเมื่อพิจารณาเรื่องภาวะคือย้อมฤทธิ์ พบว่านักเรียนกลุ่มทดลอง พ้นจากภาวะคือย้อมฤทธิ์ ถึง 7 คน ในขณะที่นักเรียนกลุ่มควบคุมพ้นภาวะคือย้อมฤทธิ์ เพียง 2 คน จากข้อมูลที่เสนอมานี้ แม้ว่าจะไม่พบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้รูปแบบ อย่างเด่นชัดก็ตาม แต่สามารถยืนยันได้ว่าการใช้รูปแบบไม่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำลง และการที่นักเรียนกลุ่มทดลองรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น ทั้งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกับกลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด อาจมาจากการได้สอนเสริม ความภาคภูมิใจในบทบาทผู้สอนเสริม ความสำนึกที่เห็นเป็นรูปธรรมในเรื่องความก้าวหน้า ของนักเรียนผู้เรียนเสริม คำพูดชมเชย ยกย่องจากครูผู้ดำเนินการใช้รูปแบบ อย่างสม่ำเสมอ ในกิจกรรมการอภิปรายหลังสอนเสริม ก็อาจส่งผลให้นักเรียนรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่าง กับคะแนนของนักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัดก็เป็นได้

จากผลการวิจัยประการที่ 3 ที่พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง แต่พบว่าไม่มีความแตกต่าง ของคะแนนเฉลี่ยระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้รูปแบบ อาจเนื่องมาจากสาเหตุว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองใช้รูปแบบของกลุ่มทดลองเท่ากับ 9.08 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ย ของกลุ่มควบคุมเท่ากับ 10.25 ซึ่งคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลองมีน้อยกว่า ดังนั้นเมื่อวัดหลังการทดลอง แม้จะพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยต่างกับก่อนการ

ทดลอง แต่ยังคงพบว่า ไม่มีความแตกต่างกับคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุม หลังการทดลองใช้รูปแบบ

อย่างไรก็ตาม พบว่า จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้คะแนนจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ หลังการทดลองใช้รูปแบบสูงขึ้น 10 คน ไม่สูงขึ้น 2 คน ในขณะที่นักเรียนกลุ่มควบคุมได้คะแนนสูงขึ้น 5 คน ไม่สูงขึ้น 7 คน จึงอาจกล่าวได้ว่า ฐานะทางสังคมมิติของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ ซึ่งหมายความว่า ในการตอบคำถาม 3 ข้อ ของแบบวัดฐานะทางสังคมมิติ เพื่อนในห้องของ นักเรียนผู้สอนเสริม เลือกนักเรียนผู้สอนเสริมให้ร่วมทำกิจกรรมมากขึ้น โดยเมื่อกำหนดให้นักเรียนในห้องเลือกเพื่อน 5 คนที่อยากให้ร่วมทำกิจกรรม นักเรียนกลุ่มทดลองได้ถูกเลือกให้เป็น 1 ใน 5 ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบที่ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดฐานะทางสังคมมิติหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองดังที่กล่าวไปแล้ว

สำหรับผลการวิจัยด้านพฤติกรรมตั้งใจเรียน พบว่าหลังการทดลองใช้รูปแบบมีร้อยละของเวลาที่แสดงพฤติกรรมตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบทุกคน อาจเนื่องมาจากนักเรียนกลุ่มทดลองที่รับบทบาทเป็นผู้สอนเสริมได้ฝึกฝนทบทวนเนื้อหา ทักษะบางประการเพื่อเตรียมตัวก่อนเป็นผู้สอนเสริม ในกิจกรรมการเตรียม และกิจกรรมการสอนเสริม ซึ่งสิ่งที่ทบทวนเป็นความรู้พื้นฐานในการเรียนในระดับชั้นที่ตัวเองเรียนอยู่ เมื่อได้ฝึกฝนทบทวนบ่อย ๆ ความรู้เหล่านั้นจะถูกเก็บในความจำระยะยาว ซึ่งเป็นความจำที่ถาวร ทำให้ผู้ที่ได้เรียนหรือท่องจำเพิ่มจำนวนของสิ่งที่เรียนรู้ และสามารถเรียกข้อมูลมาใช้ในเวลาที่ต้องการได้ (Wolfolk, 1993 : 212-243) ดังนั้นเมื่อนักเรียนผู้สอนเสริมได้มาเรียนในชั้นของตนในเนื้อหาวิชาที่ต้องใช้พื้นฐานความรู้เดิมจากชั้นที่ตนเองไปสอนเสริม ซึ่งเป็นไปตามที่กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะไว้ สรุปว่าผู้ที่จะเรียนวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ดีนั้น จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มาอย่างเพียงพอ มีความสามารถในการอ่านสะกดคำ และอ่านแจกถูกคำใหม่ โดยเรียนรู้จากประมวลคำใหม่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มาก่อน (กรมวิชาการ, 2538: ก) นักเรียนผู้สอนเสริม ซึ่งได้ฝึกฝน ทบทวนเนื้อหาวิชาอันเป็นพื้นฐานความรู้ในระดับชั้นของตนและเก็บความรู้เหล่านั้นไว้ในความจำระยะยาวแล้ว ย่อมเรียกข้อมูลมาใช้เชื่อมโยงกับสิ่งที่ใช้ในห้องเรียนได้ดีขึ้น การเรียนรู้ในชั้นเรียนของตนจึงน่าจะเป็นไปตามศักยภาพ ได้รับความสนุกสนานจากการเรียน การตอบคำถาม และกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ ที่ครูกำหนดอีกทั้งยังเข้ากับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนได้ ได้รับการยอมรับจากเพื่อนในเชิงวิชาการ ตามผลการวิจัยด้านฐานะทางสังคมมิติ ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กวัย 6-12 ปี ตามแนวคิดของ อีริคสัน ที่ว่า เด็กวัยนี้จะกลัวว่าเพื่อนไม่ชอบตน (Wolfolk, 1993 : 69-70) เมื่อนักเรียนผู้สอนเสริมสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ในชั้นเรียนของตนไม่ลำบากนัก เรียนด้วยความสนุกสนาน เพื่อน ๆ ให้การยอมรับมากขึ้น ก็น่าจะเป็นผลให้

นักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องจากการได้รับแรงเสริมจากการเรียนที่สนุกสนาน การได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเงื่อนไขผลกรรมของทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำที่สรุปว่า พฤติกรรมของบุคคลจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมของพฤติกรรมนั้น ถ้าได้รับผลกรรมที่พึงใจก็จะเป็นตัวเสริมแรงทางบวก พฤติกรรมนั้น ๆ ก็มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2536: 171) และ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ที่สรุปได้ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ถึงใจอย่างสนุกสนาน พึงพอใจ มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น มีความมุ่งมั่น ที่จะแก้ไขปัญหายุ่งยากในการเรียนได้ การเรียนรู้นั้นต้องสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล คอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของผู้เรียนและผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน (Butler-Por, 1987: 11-12) นอกจากนี้การสอนเสริมยังมีส่วนทำให้นักเรียนผู้สอนเสริมต้องทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนมากขึ้น อาจส่งผลให้หันมาสนใจเรื่องการเรียนและมีความตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้นก็เป็นได้ ดังนั้นผลของการสอนเสริมที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ในระดับชั้นต้น ทำให้นักเรียนผู้สอนเสริมต้องทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนมากขึ้นเรียนด้วยความสนุกสนาน ร่วมกิจกรรมตามที่ครูกำหนด จึงน่าจะส่งผลให้พฤติกรรมตั้งใจเรียนของนักเรียนผู้สอนเสริมเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้ และ ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้

จากการนำรูปแบบไปทดลองใช้ และจากการสนทนากับครูประจำชั้นของ นักเรียนผู้สอนเสริม และนักเรียนผู้เรียนเสริม ตลอดจนจากการสังเกตของผู้วิจัยเองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้รูปแบบ ได้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะนำรูปแบบไปใช้ ดังนี้

1. ตัวผู้ดำเนินการของรูปแบบ ถ้าผู้ดำเนินการของรูปแบบเป็นครูประจำชั้นของนักเรียนผู้สอนเสริม หรือเป็นครูที่สอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ในชั้นของนักเรียนผู้สอนเสริม จะทำให้การดำเนินการของรูปแบบ เกิดความคล่องตัว อีกทั้งทำให้แรงเสริม กำลังใจแก่นักเรียนผู้สอนเสริม การชกตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีในการสอนเสริมให้นักเรียนคนอื่น ๆ ในห้องเรียน ได้รับรู้ จะช่วยกระตุ้นความภาคภูมิใจในตนเอง และการยอมรับจากเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนด้วย

2. การกำหนดคุณสมบัติของนักเรียนผู้สอนเสริม ข้อที่ 3 ซึ่งกล่าวว่านักเรียนผู้สอนเสริมต้องได้คะแนนจากการทดสอบความรู้พื้นฐานในเนื้อหาวิชาที่จะสอนเสริมของระดับผู้เรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 นั้น อาจเพิ่มขีดความสามารถของนักเรียนผู้สอนเสริม โดยตั้งเกณฑ์ให้สูงกว่าร้อยละ 60 เช่น ร้อยละ 80 หรือ ร้อยละ 100 ก็ได้ โดยพิจารณาเกณฑ์ที่จะกำหนดร่วมกับลักษณะเนื้อหาวิชา เพื่อเป็นหลักประกันในด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะสอนเสริมของนักเรียนผู้สอนเสริม

3. การเลือกเนื้อหาวิชาที่จะสอนเสริม สำหรับการใช้รูปแบบในครั้งแรก ๆ อาจเลือกเนื้อหาที่ไม่ซับซ้อน มีคำตอบ ถูก - ผิด ชัดเจน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ หรือเลือกเนื้อหาในวิชาภาษาไทย โดยเน้นการสอนประเด็นย่อย ๆ เช่น เน้นเรื่องการตีความเพียงประเด็นเดียว เพื่อให้ นักเรียนผู้สอนเสริมได้ฝึกทักษะการสอนจนเกิดความชำนาญ จึงเปลี่ยนเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่ซับซ้อนขึ้นต่อไป

4. การกำหนดเวลาที่เหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมสอนเสริม พบว่าเวลาที่เหมาะสมควรเป็นเวลาที่นักเรียนผู้สอนเสริม และนักเรียนผู้เรียนเสริม มีเวลาว่างพร้อมกัน นานประมาณ 35 -40 นาที ในการสอนเสริม 1 ครั้ง ดังนั้น เวลาที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละวัน คือเวลาคาบซ่อมเสริม โดยจัดเวลาให้เวลาในคาบนี้ของนักเรียนผู้สอนเสริม และนักเรียนผู้เรียนเสริมตรงกัน แต่หากทำไม่ได้จะได้มีเวลาที่พอจะจัดได้อีก 3 ช่วงคือ เวลาก่อนโรงเรียนเข้า หลังรับประทานอาหารกลางวัน และหลังเลิกเรียน แต่ก็อาจพบว่าเวลาก่อนโรงเรียนเข้า นักเรียนจะมาถึงโรงเรียนไม่พร้อมกัน และเวลาหลังเลิกเรียน นักเรียนบางคนอาจจะต้องกลับบ้านทันทีพร้อมรถรับ - ส่ง หรือผู้ปกครอง จึงมีช่วงที่เหมาะสม คือหลังรับประทานอาหารกลางวัน 1 ชั่วโมง นักเรียนจะใช้เวลารับประทานอาหารประมาณ 15 - 20 นาที จากนั้นสามารถเริ่มกิจกรรมสอนเสริมได้ โดยครูผู้ดำเนินการใช้รูปแบบ ควรแบ่งเวลาในการดำเนินกิจกรรมโดยประมาณ และมีสัญญาณบอกช่วงเวลาต่าง ๆ ดังนี้

5 นาทีแรก	:	รอยและเตรียมความพร้อม
15-20 นาที	:	ดำเนินการสอนเสริม
5 นาที	:	สรุปการสอนเสริม เก็บสื่อ - อุปกรณ์ และแจ้งว่าครั้งต่อไปจะสอนเสริมเรื่องอะไร

อนึ่ง ถ้าใช้เวลาหลังรับประทานอาหารกลางวัน ควรมีกิจกรรมสัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง เพื่อให้ นักเรียนได้พักหรือทำกิจกรรมที่ตนเองต้องการอื่น ๆ อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

5. การจัดเตรียมสถานที่ มีความสัมพันธ์กับช่วงเวลาจัดกิจกรรมสอนเสริม กล่าวคือ ถ้าจัดสอนเสริมในคาบซ่อมเสริม ก็อาจใช้ห้องเรียน ห้องสมุด หรือห้องอเนกประสงค์ที่ไม่มีนักเรียนอื่น ๆ มารบกวนให้เสียสมาธิการเรียน แต่ถ้าจัดสอนเสริมเวลาพักกลางวันจะมีนักเรียนอื่น ๆ ให้ความสนใจ หรือส่งเสียงดัง รบกวนการสอนเสริมได้ ดังนั้นจึงควรพิจารณาสถานที่

สอนเสริมให้สัมพันธ์กับเรื่องเวลา ส่วนการจัดบรรยากาศให้ห้องสอนเสริม นอกจากที่กล่าวไว้ในเรื่องการเตรียมสถานที่ ในรูปแบบแล้ว อาจจัดเป็นมุมสื่อ - อุปกรณ์ เกม กิจกรรม หนังสือ อ่านเพิ่มเติม หรือนิทาน เพื่อให้นักเรียนทุก ๆ คน ได้เข้ามาทำความรู้จัก ค้นคว้ากับห้องกิจกรรมสอนเสริม นอกเวลาสอนเสริมด้วย ซึ่งหนังสือ สื่อ - อุปกรณ์ กิจกรรมสำรองเหล่านี้ยังอาจนำมาใช้แก้ปัญหาเมื่อนักเรียนผู้สอนเสริมไม่มา หรือการสอนเสริมเสร็จก่อนเวลาที่กำหนดอีกด้วย

6. การเตรียมจัดคู่ ระหว่างนักเรียนผู้สอนเสริมและนักเรียนผู้เรียนเสริมมีข้อเสนอแนะหลายประการ ดังนี้

6.1 อัตราส่วนระหว่างนักเรียนผู้สอนเสริม และนักเรียนผู้เรียนเสริม ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกคู่ บางคู่อาจจะเป็น 1 : 1 หรือ 1 : 3 หรือ 2 : 5 และไม่จำเป็นต้องเหมือนกันไปตลอดระยะเวลาการสอนเสริม

6.2 ลักษณะกลุ่มนักเรียนผู้เรียนเสริมที่ควรจับกลุ่มเดียวกัน ควรจะมีลักษณะบางอย่างเหมือนกัน เช่น มีความคุ้นเคยกัน อุปนิสัยเรียบร้อยเหมือนกัน ความสามารถทางการเรียนใกล้เคียงกัน เชื้อพียงคำสั่งของครูและนักเรียนผู้สอนเสริมเหมือนกัน ส่วนลักษณะกลุ่มนักเรียนผู้เรียนเสริมที่อาจก่อปัญหาทางการเรียน ไม่ควรให้จับกลุ่มเดียวกัน เพราะจะทำให้ให้นักเรียนผู้สอนเสริมควบคุมได้ยาก เช่น อุปนิสัยคือร้อน รุกขรณเหมือนกัน เป็นต้น

6.3 นักเรียนผู้สอนเสริมที่ยังมีความมั่นใจในการสอนเสริมไม่มากนัก ในช่วงแรก ๆ ของการสอนเสริม ควรจัดนักเรียนผู้เรียนเสริมที่มีลักษณะค่อนข้างเรียบร้อย เชื้อพียง ให้มาเรียนเสริมก่อน

7. การกำหนดขั้นตอนการสอนเสริม ควรกำหนดอย่าง ชัดช่วน เปิดโอกาสและกระตุ้นให้นักเรียนผู้สอนเสริม ได้ปรึกษา คิดค้นหาวิธีการ สื่อ - อุปกรณ์ อื่น ๆ มาปรับปรุงการสอนเสริมของตนเอง

8. การเตรียมก่อนสอนเสริมแต่ละครั้ง ควรเป็นเวลาที่เกิดเวลาสอนเสริมมากที่สุด เช่น เตรียมก่อนสอนเสริมแต่ละครั้งในคอนเช้าก่อนเข้าเรียน และสอนเสริมในเวลาหลังรับประทานอาหารกลางวันของวันเดียวกัน เพราะจะทำให้นักเรียนผู้สอนเสริมสามารถสอนเสริมได้คล้าย ๆ กับที่เตรียมไว้ มีการหลงลืม ขาดตกบกพร่องน้อย

9. กิจกรรมอภิปรายหลังการสอนเสริมแต่ละครั้ง เป็นกิจกรรมสำคัญมากที่สุดผู้ดำเนินการใช้รูปแบบต้องคำนึงถึง และปฏิบัติอย่างครบถ้วนตามที่เสนอไว้ในกิจกรรมหลักประการที่ 2 ของรูปแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรพัฒนารูปแบบการส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนคืออัมฤทธิในระดับมัธยมศึกษา หรือพัฒนารูปแบบ โดยกำหนดให้นักเรียนผู้สอนเสริมเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และนักเรียนผู้เรียนเสริมเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่มีระดับชั้นใกล้เคียงกัน
2. ควรศึกษาวิจัย โดยใช้เนื้อหาวิชาอื่น ๆ เป็นสื่อในการพัฒนารูปแบบ โดยเป็นเนื้อหาวิชาที่ไม่ซับซ้อนมีค่าตอบแทนเช่น คณิตศาสตร์ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ พลศึกษา เป็นต้น หรือเนื้อหาวิชาที่แจ่มแจ้งเป็นทักษะย่อย ๆ เพียงทักษะเดียว เช่น วิชาภาษาไทย โดยเน้นทักษะความเข้าใจในการอ่าน ด้านการตีความข้อมูล
3. ควรศึกษาวิจัยตัวแปรตามอื่น ๆ ของนักเรียนผู้สอนเสริมในรูปแบบ เช่น พฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก ความเป็นผู้นำ ความรับผิดชอบ การแข่งขัน ทักษะทางสังคม พฤติกรรมการเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว อุปนิสัยเกรง ภูมิภาวะทางสังคม การปรับคน พัฒนาการทางบุคลิกภาพ ทักษะคิดต่อเพื่อน ครูและโรงเรียน อัคมโนทัศน์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น
4. ควรศึกษาวิจัยและติดตามผลหลังการทดลองใช้รูปแบบ ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน เพื่อศึกษา ความคงอยู่ของลักษณะที่ดี ที่พึงประสงค์ ที่นักเรียนผู้สอนเสริม ได้พัฒนาขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย